

NACIONALINĖ MOKYKLŲ VERTINIMO AGENTŪRA

VILKAVIŠKIO R. KYBARTŲ „SAULĖS“ PROGIMNAZIJOS IŠORINIO VERTINIMO TRUMPOJI ATASKAITA

Vizito laikas – 2018 m. balandžio 9–13 d.

Vizito tikslas – Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazijos veiklos kokybės išorinis vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Renata Pavlavičienė – vadovaujančioji vertintoja; Laimutė Guogienė, Vygantas Kornejevas, Danguolė Petkienė, Reda Valančienė – vertintojai.

Vizito metu stebėtos 95 ugdomosios veiklos, įskaitant bendrojo ugdymo dalykų pamokas, klasių valandėles, neformaliojo švietimo užsiėmimus.

MOKYKLOS KONTEKSTAS

Vilkaviškio r. Kybartų „Saulės“ progimnazija – bendrojo ugdymo mokykla, vykdanči pradinio ugdymo ir pagrindinio ugdymo I dalies programas. Progimnazija įsikūrusi Kybartuose, pietvakarių Lietuvos pasienio miestelyje, esančiame prie pat sienos su Rusija (Kaliningrado sritimi), nutolusiame 18 kilometrų į vakarus nuo Vilkaviškio. Miestelis garsus futbolo ir pučiamųjų instrumentų orkestro tradicijomis, kurias sėkmingai puoselėja ir progimnazija. Tai naujausia mokykla rajone, savo veiklą pradėjusi 2002 m. 2017–2018 m. m. joje mokėsi 417 mokinių, suformuota 19 klasių komplektų, dirbo 44 mokytojai. Mokėsi 18 romų tautybės mokinių, 18 mokinių, gyvenančių Kybartų vaikų globos namuose. Kiekvienais mokslo metais mokinių skaičius progimnazijoje mažėja. Kadangi Kybartuose ryški bedarbystė (nedarbo lygis – 11,3 proc.), nemažai gyventojų vyksta į užsienį, pasiimdami ir mokyklinio amžiaus vaikus (2015–2016 m. m. išvyko 15 mokinių, 2016–2017 m. m. – 9). Nemokamą maitinimą šiais mokslo metais gauna 109 mokiniai (26,1 proc.). Mokyklos teigimu, problemų kelia ir disfunkcinių, nepilnų šeimų vaikai, kai kurių Kybartų vaikų globos namų auklėtinių elgesys, abejinga dalies romų tautybės vaikų tėvų į savo vaikų ugdymą(si) pažiūra, kuri sukelia lankomumo problemas. Mokykloje didėja mokinių, paliktų kartoti ugdymo programas, skaičius (2014–2015 m. m. palika 15 mokinių, 2015–2016 m. m. – 21, o 2016–2017 m. m. – 26 mokiniai).

STIPRIEJI VEIKLOS ASPEKTAI

1. Mokinių pasiekimų asmeniškumas (1.2.1. – 2 lygis, išskirtas aspektas – 3 lygis).

Progimnazijoje sudaromos geros sąlygos daugumai mokinių dalyvauti neformaliojo švietimo užsiėmimuose, renginiuose, projektinėje veikloje, dalykų olimpiadose, konkursuose ir varžybose, tai stiprina galimybes asmeniškai siekti įvairių pasiekimų. Individualiais mokinio pasiekimais ir pastangomis pasidžiaugiama, informuojant apie juos mokyklos interneto svetainėje, eksponuojant padėkas, diplomus ir pagyrimo raštus progimnazijos erdvėse, skatinant kelionėmis, apdovanojant mokyklos padėkos raštais. Rezultatyvi mokinių veikla, jungianti formalųjį ir neformalųjį švietimą, paveikia stiprina progimnazijos mokinių bendrąsias kompetencijas, skatina saviraišką. Mokinių pasiekimai yra pastebimi ir tinkamai skatinami.

2. Prasmingos veiklos, įvykiai ir nuotyčiai mokykloje (2.3.2. – 3 lygis, išskirtas aspektas – 4 lygis).

Progimnazijoje organizuojama nepamokinė veikla, tarptautiniai projektai sudaro labai geras sąlygas daugumai mokinių atskleisti individualius gebėjimus ir ugdyti bendrąsias kompetencijas. Progimnazijoje mokiniams organizuojama prasminga veikla: kryptingai puoselėjamos pilietiškumo ir

tautiškumo tradicijos, sudaromos labai geros sąlygos kiekvienam mokiniui ugdytis būtinas vertybines nuostatas, stiprinama narystė ir bendrakūra. Dalis progimnazijos organizuojamų švenčių yra tapusios viso Kybartų miesto bendruomenės šventėmis. Progimnazija, įtraukdama bendruomenę, mokinių šeimas į prasmingas veiklas, siekia ugdyti tolerancijos, pakantumo kitų tautybių žmonėms sampratą. Progimnazijos tradicijas ir kultūrą plėtoja veikiantys 23 neformaliojo švietimo įvairių krypčių būreliai. Dalyvaujant įvairiose neformaliojo vaikų švietimo veiklose, akcijose, šventėse labai gerai tenkinami mokinių pažinimo ir saviraiškos poreikiai, mokiniams kryptingai padedama užaugti aktyviais visuomenės nariais.

3. Pažangą skatinantis vertinimas ugdymui (2.4.1. – 3 lygis).

Progimnazija susitarimus dėl mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo detalizavusi dokumentuose, vertinimo nuostatos orientuotos į mokinį, jo pažinimą, asmeninius mokinio gebėjimus. Progimnazijoje sudaromos sąlygos kiekvienam 1–8 kl. mokiniui mokytis pagal jo galias ir siekti kuo aukštesnių ugdymosi rezultatų. Mokytojai mokinius supažindina su mokymosi pasiekimų informacijos kaupimo ir jos fiksavimo sistema, aptaria kaupiamojo vertinimo kriterijus, metodus ir formas. Patvirtintos ir naudojamos asmeninės pažangos stebėjimo ir fiksavimo mokiniui formos. Vertinimas ugdant įvertintas labai gerai ir gerai 61,4 proc. stebėtų pamokų. Visų stebėtų pamokų vertinimo ugdant įvertinimo vidurkis – 2,8. Vertinimo kriterijų aiškumą, susietą su pamokos uždaviniu, kaip stiprųjį pamokos aspektą, vertintojai mokytojams nurodė 17 proc. stebėtų pamokų. Užtikrinant grįžtamąjį ryšį, skatinantį kiekvieną mokinį siekti asmeninės pažangos, informacija apie mokinių pasiekimus ir pažangą periodiškai teikiama klasių tėvų susirinkimuose, individualių pokalbių metu, klasės valandėlėse. Tinkamas vertinimas ugdymui mokiniams padeda siekti optimalios asmeninės pažangos.

4. Šiuolaikiška įranga ir tikslingai naudojamos priemonės (3.1.1. – 4 lygis).

Mokymosi aplinka atitinka mokymui(si) reikalingas sąlygas, ypač progimnazijoje gausu IKT priemonių: visų mokytojų darbo vietos kompiuterizuotos, įrengti stacionarūs vaizdo projektoriai. Visi turimi kompiuteriai sujungti į vidinį tinklą, veikia mokyklos serveris. Gerai įrengta sporto bazė, gausu sporto inventoriaus. Įrengta ir veikia 14 vaizdo kamerų progimnazijos išorėje ir viduje. Naudodamasi savo fizinės aplinkos potencialu, mokykla inicijavo ir organizavo Vilkaviškio r. savivaldybės mokyklų 5–8 kl. mokinių matematikos, fizikos, geografijos, istorijos, lietuvių k. ir literatūros olimpiadas. Priemonių šiuolaikiškumas, naudingumas bei atnaujinimo poreikis svarstomas metodinėse grupėse, vykdant progimnazijos veiklos įsivertinimą, stebint ir analizuojant pamokas. Bendras aplinkos vertinimo vidurkis stebėtose pamokose – 3,0 (mokyklų ugdymo(si) aplinkos vertinimo šalyje 2017 m. vidurkis – 2,7). 81,9 proc. stebėtų pamokų ugdymo(si) aplinkomis naudotasi labai gerai ir gerai. 34,1 proc. stebėtų pamokų ir užsiėmimų įrangos ir priemonių įvairovė išskirta kaip stiprusis aspektas. 20,5 proc. visų pamokų ugdymo(si) aplinkos įvertintos 4 lygiu. Progimnazijoje naudojamos priemonės ir įranga sudaro sąlygas veiksmingai siekti ugdymosi tikslų.

5. Jaukus ir estetiškas mokyklos interjeras (3.1.2. – 3 lygis).

Į progimnazijos aplinkos estetikos kūrimą bei puoselėjimą įsitraukia dauguma mokinių, mokytojų ir tėvų, tuo prisidėdami prie patalpų ir aplinkų jaukumo. Stenduose skelbiama renginiai, projektai, kita mokyklai svarbi informacija, progimnazijos sienas puošia ne tik mokinių darbai, bet ir padėkos raštai. Progimnazijos erdvėse eksponuojami mokinių ir mokytojų tapybos darbai. Progimnazija dalyvavo projekte „Mokyklų aprūpinimas gamtos ir technologinių mokslų priemonėmis“ ir laimėjo 1–4 klasių mokymo priemonių laboratorijos įrangą. Anksčiau, dalyvaudama projekte „Technologijų, menų ir gamtos mokslo infrastruktūra“, laimėjo 30 planšetinių kompiuterių. Dauguma vizito metu stebėtų aplinkų tinkamai pritaikytos mokinių ugdymo(si), bet ne poilsio poreikiams (dauguma mokinių sėdėjo koridoriuose ant grindų). 78,4 proc. vertintojų stebėtų pamokų ir užsiėmimų aplinkos buvo jaukios,

tvaringos ar estetiškos. 6,8 proc. pamokų aplinkų estetiškumas išskirtas kaip stiprusis pamokos aspektas. Progimnazijos estetika kuria mokinių amžiui derantį jaukumą ir gerą nuotaiką.

6. Ugdymą aktualizuojantis mokymasis ne mokykloje (3.2.1. – 3 lygis).

Įvairios progimnazijos aplinkos gerai panaudojamos neformaliojo švietimo veikloms ir pamokoms organizuoti. Atnaujintas mokyklos muziejus, pritaikytas edukacinei veiklai: pamokoms, susitikimams. Šiuolaikiška konferencijų salė, naudojama pamokoms, susirinkimams, susitikimams, renginiams vesti. Progimnazijoje įrengtas vidinis kiemas, kuriame yra galimybė naudoti įgarsinimo sistemą. Aktų salėje įrengta kino aparatūra. Mokyklos 3 sporto salės, stadionas, 4 aikštynai naudojami ne tik pamokoms, bet ir įvairiems rajono sporto renginiams. Mokyklos teritorijoje neseniai įrengta lauko klasė, kurioje planuojamos vykdyti pamokos ir edukacinės veiklos. Formaliajam ugdymui(si) ir neformaliajam švietimui tinkamai organizuojamas realaus pasaulio ir gyvenimo praktikos pažinimu pagrįstas mokymas(is) už mokyklos ribų. Mokymą(si) be sienų progimnazija organizuoja planingai ir tikslingai. Išvykoms mokytojai tinkamai pasirengia, numato organizavimo ir ugdymo(si) tikslus, pasitelkia mokinių tėvus palydėti mokinius. Mokytojai, organizuodami ugdymą(si) ne mokykloje, tinkamai aktualizuoja mokymąsi, sudaro mokiniams praktines galimybes pažinti realią tikrovę, įgyti įvairesnės socialinės, komunikacinės, emocinės ir kultūrinės patirties.

7. Optimalus ir veiksmingas išteklių paskirstymas (4.1.1. – 3 lygis, išskirtas aspektas – 4 lygis).

Progimnazijos personalo politika vykdoma kryptingai atsižvelgiant į ugdymo įstaigos kontekstą, nacionalinius ir regiono švietimo tobulinimo prioritetus, mokyklos bendruomenės ir, svarbiausia, mokinių interesus. Progimnazijos pedagogai turi reikiamą išsilavinimą, yra dėstomo dalyko specialistai. Visi progimnazijos vadovai įgiję II vadybinę kvalifikacinę kategoriją. Kolektyvas brandus ir kompetentingas. Darbuotojų kaita nedidelė. Pedagogų kolektyvas susitelkęs ir geranoriškas. Finansiniai ir materialiniai ištekliai progimnazijoje paskirstomi ir naudojami skaidriai ir racionaliai. Progimnazijos direktorius rūpinasi kryptingu išteklių pritraukimu ir skaidriu paskirstymu. Mokyklai mokinio krepšelio lėšų pakanka ugdymo planui realizuoti, mokytojų kvalifikacijai tobulinti ir vadovėliams įsigyti, mokinių pažintinei veiklai organizuoti. Progimnazijoje praturtintos edukacinės aplinkos naudojant projektų lėšas. Progimnazijos žmogiškieji, finansiniai ir materialiniai ištekliai labai gerai planuojami ir paskirstomi teikiamų paslaugų kokybei užtikrinti ir ugdymo aplinkai modernizuoti.

8. Įgalinanti, telkianti mokyklos bendruomenę lyderystė (4.1.2. – 3 lygis).

Progimnazijoje sudarytos geros sąlygos lyderystės raiškai. Mokiniai turi galimybes ugdytis lyderystės įgūdžius dalyvaudami Mokinių tarybos veikloje. Mokytojai lyderiai prisideda prie progimnazijos įvaizdžio formavimo, daug dirba garsindami progimnazijos vardą rajone, turi didelį autoritetą mokinių, tėvų ir kolegų tarpe. Daugumos mokytojų dalyvavimas įvairiose savivaldos institucijose, darbo grupėse akivaizdžiai iliustruoja pasidalytą lyderystę. Bendruomenės nariai turi galimybę rodyti iniciatyvą, prisiima atsakomybę už sprendimus ir jų įgyvendinimą, pastebimi ir įvertinami už mokinių pasiekimus. Progimnazijos vadovai didžiuojasi ir vertina įstaigos mokytojų darbą, palaiko jų ketinimus kelti ir tobulinti kvalifikaciją. Paveikus bendradarbiavimas su „Šviesos“ leidykla įgalina progimnazijos bendruomenę organizuoti kelis seminarus per metus, iš kurių bent vienas vyksta kartu su mokinių tėvais. Kiekvienais metais mokytojai pildo savianalizės anketas, įsivertina savo darbą ir numato veiklos kryptis kitiems metams. Lyderystės skatinimas ir lyderių veikla tinkamai telkia progimnazijos bendruomenę pokyčiams.

9. Potenciali mokyklos tinklaveika (4.2.3. – 3 lygis).

Progimnazija yra atvira pasauliui, bendradarbiaujama su keliasdešimčia partnerių Lietuvoje ir užsienyje, palaikomi ryšiai su buvusiais mokiniais, jie paveikiai įtraukiami į mokyklos veiklas.

Tinklaveika ne tik formuoja teigiamą progimnazijos įvaizdį Kybartų mieste, bet ir motyvuoja mokyklos bendruomenę įvairiai veiklai. Bendradarbiaujant su įvairiomis institucijomis, siekiama stiprinti bendruomenės gebėjimą spręsti ugdymo proceso kaitos klausimus, prevencinių programų vykdymo, ugdymo(si) aplinkos tobulinimo problemas. Ieškoma naujų bendradarbiavimo formų, siekiant didesnio veiklumo, solidarumo, gerų santykių tarp pedagogų-vaikų-šėimos-visuomenės. Socialiniai partneriai teikia materialinės paramos, padeda organizuoti renginius ir edukacinius užsiėmimus kitose erdvėse. Bendradarbiavimas su įvairiomis institucijomis padeda į ugdymo procesą integruoti mokinius, turinčius specialiųjų ugdymo(si) poreikių. Progimnazijos tinklaveika paveikia padeda kompleksiskai siekti užsibrėžtų tikslų ugdyme(si).

10. Nuolatinis profesinis tobulėjimas (4.3.2. – 3 lygis).

Progimnazijos vadovai gali aiškiai apibūdinti mokytojo gero darbo kriterijus: geri mokinių ugdymo(si) rezultatai, pozityvus profesionalumas, šilti, dalykiški santykiai su mokiniais ir jų tėvais, geras klasės mikroklimatas, aktyvumas įvairiuose progimnazijos, miesto, šalies renginiuose. Pastebėtina, kad mokytojų gero darbo kriterijai sutampa su mokinių tėvų mokytojo gero darbo samprata, šalies švietimo prioritetais, tokiais kaip Geros mokyklos koncepcijos nuostatos, Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 m. tikslai, socialinio-emocinio intelekto ugdymo būtinybe. Progimnazijoje keliami aukšti mokytojų veiklos lūkesčiai. Mokytojai nuolat tobulina savo kvalifikaciją. Asmeninio meistriškumo auginimo būdus mokytojai renkasi pagal progimnazijos strateginius tikslus, savo poreikius, asmenines savybes ir mokosi pasinaudodami įvairiomis galimybėmis: savo mokykloje, įvairiuose kursuose, seminaruose, edukacinėse išvykose, dalydamiesi patirtimi su kolegomis. Mokytojų darbo kokybė analizuojama tinkamai. Progimnazijoje paveikia kuriama mokymosi kultūra: palaikomos iniciatyvos, dalijamasi naujomis žiniomis grįžus iš kvalifikacijos tobulinimosi renginių, lankomasi kolegų pamokose.

TOBULINTINI VEIKLOS ASPEKTAI

1. Mokinio pažangos pamokoje pastovumas ir atpažinimas (1.2.1. – 2 lygis).

Stebėtose pamokose mokinių pažangos pastovumas ir pasiekimų asmeniškumas kaip stiprusis pamokos aspektas išskirtas 19 (6,7 proc.) pamokų, kitose pamokose mokinių pažangos pamatavimą užtikrinti trukdė nepakankamas dėmesys kompetencijų ugdymui ir uždavinio pasimatavimui pamokos pabaigoje. 45 (51,2 proc.) pamokose mokinių pažanga ir pasiekimai vertinti patenkinamai arba prastai. 29,7 proc. pamokų kartojimo užduotys atskleidė daugumos patenkinamus ir gerus pasiekimus, tačiau nepasidomėta, kodėl likusiems nepavyko įgyvendinti uždavinio, pažanga nepasimatuota. Formuliuodami mokymo(si) tikslus ir uždavinius, mokytojai rėmėsi mokymosi paradigma, tačiau įgyvendindami juos praktikoje vadovavosi poveikio paradigma. *Rekomenduotina pamokose daugiau naudoti interaktyvius mokymo metodus, mokant turinio ir įgūdžių bei veiksmų sekos, atsižvelgiant į mokinių poreikius ir gebėjimus, individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo turinį, ugdyti mokinių mokėjimo mokytis kompetenciją. Progimnazijos įdirbis taikant įvairias vertinimo strategijas ir mokinių įsivertinimą pamokoje turėtų pereiti į informatyvų aptarimą su mokiniais, ką jie padarė gerai ir ką jiems dar reikia padaryti, kad pagerintų darbo rezultatus. Tikėtina, kad sistemingas mokinių pažangos aptarimas pamokoje keltų mokymosi motyvaciją ir leistų patirti asmeninę sėkmę.*

2. Gabumų ir talentų ugdymas pamokoje (2.1.3. – 2 lygis).

Gabių ir talentingų mokinių ugdymas labiausiai realizuojamas organizuojant neformalųjį švietimą, sudarant sąlygas šiems mokiniams dalyvauti olimpiadose, varžybose, konkursuose, projektuose, mokyklos savivaldoje, pamokose jiems dėmesio skiriama mažiau. Progimnazijoje gabių vaikų atpažinimas yra labiau mokytojo reikalas, šių mokinių atpažinimo sistemos mokykloje nėra. 70,5 proc. pamokų kortelėse mokytojai nurodė gabius mokinius, tik pavienėse stebėtose pamokose remtasi šių mokinių patirtimi, gebėjimais, tinkamai išnaudotos jų galimybės teikiant pagalbą klasės draugams.

Gabesniems mokiniams nekelti jų galimybes atitinkantys mokymosi iššūkiai, neskirtos aukštesniųjų mąstymo gebėjimų užduotys. Orientavimasis į mokinių poreikius pamokų protokoluose kaip tobulintinas aspektas išskirtas 10,2 proc. stebėtų pamokų. *Rekomenduojama mokytojams stiprinti darbo su gabiais mokiniiais metodiką, pamokų metu lanksčiai diferencijuoti ir individualizuoti užduotis. Darytina prielaida, kad tinkamas užduočių diferencijavimas ir individualizavimas, kuris būtų orientuotas į aukštesnius mąstymo gebėjimus, padėtų mokiniams siekti ambicingesnių (iššūkius keliančių) rezultatų, skatintų jų smalsumą, sudarytų galimybes mokytis pagal individualius gabumus.*

3. Tikėjimas mokinio asmenybės augimo ir mokymosi galiomis (2.2.1. – 3 lygis, išskirtas aspektas – 2 lygis).

61,4 proc. stebėtų pamokų vadovavimas kiekvieno mokinio ugdymui(si) vertintas labai gerai ir gerai. Šiose pamokose mokytojų nuostatos padėjo formuoti aukštesnių rezultatų siekiams, mokytojai parinko prasmingas ugdymo(si) veiklas, suteikė mokiniams pažinimo ir mokymosi džiaugsmą (55,7 proc. stebėtų pamokų). 5–8 klasių mokiniai pildo individualios pažangos stebėjimo lapus, kuriuose numato lūkesčius trimestrams. Pildydami šiuos lapus mokiniai mokosi reflektuoti savo veiklą nurodydami, ko išmoko, kas sekėsi ir kas buvo sunkiausia mokantis, kieno ir kokios pagalbos pageidauja. Pastebėta, kad lūkesčiai ne visada realūs ir objektyvūs. Vertintojų stebėtose pamokose mokiniams kelti lūkesčiai ne visada atitiko jų galias. 13 (14,8 proc.) stebėtų pamokų tikėjimas mokinio galiomis išskirtas kaip tobulintinas veiklos aspektas. Šiose pamokose dominuojantis mokytojo vadovavimas neleido formuoti aukštesniems mokinio siekiams bei neskatino išsakyti individualių lūkesčių. *Pagalbą nukreipus į mokinių kompetencijų ir aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymą bei skatinant mokinius išsakyti argumentuotus individualius mokymosi lūkesčius, kiekvienas mokinys turėtų galimybes pagal savo galias patirti mokymosi sėkmę.*

4. Mokymosi būdų, formų ir užduočių įvairovė (2.2.2. – 3 lygis, išskirtas aspektas – 2 lygis).

Stebėtų pamokų analizė leidžia teigti, kad dalyje (38,6 proc.) pamokų patenkinamai parinkti ir naudoti mokymo(si) metodai. Šiose pamokose vyravo informaciniai atgaminamieji metodai (pasakojimas, vaizdinės medžiagos demonstravimas, klausimų-atsakymų metodas, aiškinimas, atpasakojimas, klausymas, skaitymas, nurašymas, žodžių įrašymas). Pagal paradigmą stebėtos pamokos ir neformaliojo švietimo veiklos įvertintos taip: tradicinės – 49 pamokos, bandyta dirbti šiuolaikiškai – 29 pamokose, šiuolaikiškos – 17 pamokų. Šiuo metu progimnazijoje vyrauja tradicinės pamokos, o jose – tradiciniai mokymo būdai. *Mokytojai turėtų atkreipti dėmesį į šį aspektą ir dažniau taikyti mokymosi motyvaciją stiprinančius, mokinius aktyvinančius, jų socialumą ugdančius ugdymo metodus, kad būtų geriau tenkinami šiuolaikinių mokinių aktyvaus mokymosi, eksperimentavimo, tyrinėjimo, diskutavimo, bendravimo, bendradarbiavimo poreikiai ir sėkmingiau būtų ugdomos ne tik dalykinės, bet ir bendrosios kompetencijos.*

5. Mokinių mokymosi socialumas (2.3.1. – 2 lygis).

Mokinių pergrupavimo mokymuisi porose ar grupėse strategijos taikytos retai. Stebėtose pamokose mokinių socialumas ugdytas nesistemiškai. Vertintojai mokymosi socialumą stebėtose pamokose tobulintinu veiklos aspektu nurodė 23 (26,1 proc.), o stipriuoju aspektu – tik 9 (10,2 proc.) pamokose. Pamokose grupių darbo organizavimo strategijos ir metodai naudoti nesistemiškai, mokiniams nurodžius atlikti užduotį su vienu ar keliais draugais, dauguma dirbo individualiai, o darbas grupėse dažnai buvo neveiksmingas. *Tikėtina, kad tikslingai sutelkus pedagogų bendruomenę kolegialiam mokymuisi, išsiaiškinus ir išmokus lanksčiai taikyti mokymosi bendradarbiaujant metodus, mokinių mokymosi socialumas pamokose būtų sustiprintas ir išplėtotas, ir tai darytų teigiamą poveikį mokinių pažangai ir pasiekimams.*